

İSTİHDAMA KABULDE ASGARİ YAŞA İLİŞKİN SÖZLEŞME

(ASGARİ YAŞ SÖZLEŞMESİ, 1973)
(Sözleşme No.138)

(UÇÖ Genel Konferansı tarafından 26/06/1973 tarihinde kabul edilmiş
ve 19/06/1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir)¹

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre’de
toplanmak üzere çağrılı bulunduğu 6 Haziran 1973 tarihindeki elli-
sekizinci oturumunda bir araya gelerek, ve

---

¹ “İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin Sözleşme” (“Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973”) (“*Convention concerning Minimum Age for Admission to Employment – Convention No.138*”), Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı tarafından 26/06/1973 tarihinde kabul edilmiş ve 19/06/1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye bu Sözleşmeyi onaylamak üzere, 23/01/1998 tarih ve 4334 sayılı “İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun”u çıkartmıştır, (RG, 27/01/1998, s.23243). Ardından, Bakanlar Kurulunun 25/05/1998 tarih ve 98/11184 sayılı kararıyla, bu Sözleşmenin uygulanmasına karar verilmiştir, (RG, 21/06/1998, s.23379). Bakanlar Kurulunun anılan kararına ekli olarak Sözleşmenin Türkçe resmi çevirisi ile İngilizce orijinal metni yayınlanmıştır. Türkiye bu Sözleşmenin onay belgesini 30/10/1998 tarihinde depo etmiştir. Sözleşme Türkiye bakımından 01/11/1999 tarihinde yürürlük kazanmıştır.

“Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973”nin daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt V**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, sf.271-287 (Türkçe) ve sf.603-614 (İngilizce). Bu Sözleşme hakkında bilgi ve değerlendirme için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay, İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. baskı), sf.854-856.

Oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan istihdama kabulde asgari yaşa ilişkin belli bazı önerileri kabule karar vererek, ve

1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesi, 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesi, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesi, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesi ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesi hükümlerini dikkate alarak, ve

Çocuk işçiliğinin bütünüyle ilga edilmesini gerçekleştirmek amacıyla,² sınırlı sayıda ekonomik sektöre uygulanabilen mevcut belgelerin tedrici olarak yerini alacak genel bir belge oluşturulması zamanının geldiğini göz önünde tutarak ve

Bu önerilerin bir uluslararası Sözleşme haline getirilmesinde kararlı olarak,

Bin dokuz yüz yetmiş üç yılı Haziran ayının bu yirmi altıncı günü, “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” olarak adlandırılacak aşağıdaki Sözleşmeyi kabul etmiştir:

Madde 1

Bu Sözleşmenin kendisi bakımından yürürlükte bulunduğu her Üye³ (Devlet), çocuk işçiliğinin etkin biçimde ortadan kaldırılmasını temin

² “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” Başlangıç bölümünün dördüncü paragrafının başındaki “Çocuk işçiliğinin bütünüyle kaldırılmasını gerçekleştirmek amacıyla” (“with a view to achieving the total abolition of child labour”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Çocukların çalıştırılmasına tamamen son vermek amacıyla” şeklinde ifade edilmiştir.

³ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.1)’de ve izleyen hemen bütün maddelerde geçen “Üye” (“Member”) sözcüğü, tıpkı başka insan hakları sözleşmelerindeki “Taraflar Devlet” (“State Party”) ibaresinde olduğu gibi, bilinçli şekilde büyük harfle başlamaktadır. Bundan maksat, Uluslararası Çalışma Örgütüne “Üye” olan Devletlere işaret etmektir. Halbuki, Türkçe resmi çeviride

etmek ve istihdama ya da çalışmaya kabul için asgari yaşı ilerleterek genç kişilerin bedensel ve zihinsel yönden tam olarak gelişmelerine uygun bir düzeye yükseltmek üzere kurgulanmış bir ulusal siyasa takip etmeyi taahhüt eder.⁴

Madde 2

1. Bu Sözleşmeyi onaylayan her Üye, onay belgesine ekleyeceği bir beyanla, kendi ülkesinde ve kendi ülkesinde tescil edilmiş/(kayıtlı bulunan) ulaşım araçlarında istihdama yahut çalışmaya kabul için asgari yaşı belirleyecektir; bu Sözleşmenin 4. ve 8. Maddeleri saklı kalmak kaydıyla, bu yaştan altındaki hiç kimse herhangi bir meslekte istihdama ya da çalışmaya kabul edilmeyecektir.

2. Bu Sözleşmeyi onaylayan her Üye, müteakip beyanlarda bulunmak suretiyle, daha önce belirlemiş olduğu asgari yaştan daha yüksek bir asgari yaşı belirlediği hususunda Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne bilahare bildirimde bulunabilir.⁵

---

bu tür ayrıntılara hiç özen gösterilmemiş ve bütün “Üye” sözcükleri, küçük harfle “üye” şeklinde yazılmıştır.

⁴ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.1)’de geçen “bir ulusal siyasa takip etmeyi taahhüt eder” (“*undertakes to pursue a national policy*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride, orijinal metindeki “taahhüt” terimi yerine aynı kuvvette anlam içermeyen “ulusal bir politika takip etmeyi kabul eder” şeklinde çevrilmiştir.

⁵ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.2/2)’deki “müteakip beyanlarda bulunmak suretiyle, daha önce belirlemiş olduğu asgari yaştan daha yüksek bir asgari yaşı belirlediği hususunda Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne bilahare bildirimde bulunabilir” (“*may subsequently notify the Director-General of the International Labour Office, by further declarations, that it specifies a minimum age higher than that previously specified*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “daha önce belirlemiş olduğu asgari yaştan daha yüksek bir asgari yaşı belirlediğini, sonradan yapacağı yeni açıklamalarla Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü’ne bildirebilir” şeklinde ifade edilmiştir. Bu çevirideki “*further declarations*” ibaresinin karşılığı olduğu anlaşılan “yeni açıklamalar” isabetli gözükmemektedir. Çünkü, metinde geçen “*declarations*” sözcüğü Türkçe’deki anlamıyla sıradan bir “açıklama”nın karşılığı değildir; bu terim aynı zamanda teknik açıdan bir “usule” işaret etmektedir. Hal böyle olduğu için, resmi çeviride cümlenin “bildirebilir” şeklinde bitmesi de isabetli değildir; çünkü buradaki “*notify*” sözcüğü, olağan bir “bildirme”nin ötesinde, hukuk terminolojisindeki “bildirim” (“*notification*”) ile alakalıdır.

3. Bu Maddenin 1. paragrafına göre belirlenen asgari yaş, zorunlu öğrenimi tamamlama yaşının altında ve, her halükarda 15 yaşın altında olmayacaktır.⁶

4. Bu Maddenin 3. paragraf hükümlerine bakılmaksızın/(rağmen), ekonomisi ve eğitim olanakları yeterince gelişmemiş olan her Üye, varsa ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunduktan sonra, asgari yaş başlangıçta 14 olarak belirleyebilir.

5. Bir önceki paragraf hükmüne göre asgari yaş 14 olarak belirleyen her Üye, bu Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak Uluslararası Çalışma Örgütü anayasasının/(Statüsünün) 22. Maddesine⁷ göre sunacağı raporlara:

a) Yaşı bu şekilde belirlemesi nedeninin/(gerekçesinin) devam ettiği; ya da

b) Belirtilmiş olan bir tarihten itibaren söz konusu hükümlerden yararlanma hakkından vazgeçtiği,

hususunda bir açıklamayı dahil edecektir.

Madde 3

1. Niteliği/(mahiyeti) ya da yerine getirildiği koşullar bakımından genç kişilerin sağlığını, güvenliğini yahut ahlakını tehlikeye düşürebilecek

⁶ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.2/3)’ün orjinal metni “*The minimum age specified in pursuance of paragraph 1 of this Article shall not be less than the age of completion of compulsory schooling and, in any case, shall not be less than 15 years*” ve Türkçe resmi çevirisi “Bu maddenin 1. fıkrasına göre belirlenen asgari yaş sınırı, zorunlu öğrenim yaşının bittiği yaşın altında ve her halükarda 15 yaşın altında olmayacaktır” şeklindedir.

⁷ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.2/5)’te göndermesi yapılan Uluslararası Çalışma Örgütü Statüsü (md.22) hükmü şöyledir: (Maddenin resmi çevirisi verilmiştir; bkz., RG, 01/06/1946, s.6322; Değişiklik sonrası metin için bkz., RG, 16/02/1948, s.6833)

“**Madde 22** – Üyelerden her biri, katılmış olduğu sözleşmeleri yürürlüğe koymak için aldığı tedbirler hakkında Milletlerarası Çalışma Bürosuna yıllık bir rapor göndermeyi taahhüt eder. Bu raporlar, Yönetim Kurulu tarafından gösterilen şekilde yazılacak ve onun istediği sarıh bilgileri ihtiva edecektir.”

her türlü istihdam ya da çalışmaya kabul için asgari yaş 18'in altında olmayacaktır.

2. Bu Maddenin 1. paragrafının uygulandığı istihdam ya da çalışma türleri, varsa ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunulduktan sonra, ulusal yasalar ya da (diğer/alt) düzenlemelerle⁸ yahut yetkili makam tarafından belirlenecektir.

3. Ulusal yasalar ya da (diğer/alt) düzenlemeler yahut yetkili makam, bu Maddenin 1. paragrafı hükümlerine bakılmaksızın/(rağmen), varsa ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunulduktan sonra, ilgili genç kişilerin sağlığının, güvenliğinin ve ahlakının tam olarak korunması⁹ ve genç kişilerin ilgili faaliyet dalında yeterli özel öğrenim ya da mesleki eğitim görmeleri koşuluyla, 16 yaşından itibaren istihdamlarına ya da çalışmalarına izin verebilir.

Madde 4

1. Yetkili makam gerektiğinde, varsa ilgili işveren ve işçi örgütleriyle istişarede bulunulduktan sonra, özel ve önemli uygulama sorunlarının çıktığı sınırlı istihdam ya da çalışma kategorilerini bu Sözleşmenin uygulama alanı dışında tutabilir.

2. Bu Sözleşmeyi onaylayan her Üye, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasasının 22. Maddesi çerçevesinde sunacağı ilk raporunda, bu Maddenin 1. paragrafına göre uygulama alanı dışında bırakılan kategorilerin listesini, kapsam dışı bırakma nedenlerini de belirterek, verecek, ve müteakip raporlarında, kapsam dışı tutulan bu kategorilerle ilgili mevzuatın ve uygulamanın durumu¹⁰ ve bu tür kategoriler bakımından Sözleşmeye ne ölçüde

⁸ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.3/2)'de geçen “ulusal yasalar ya da (diğer/alt) düzenlemelerle” (“by national laws or regulations”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “ulusal mevzuat” şeklinde çevrilmiştir. Aynı ibare ve belirtilen şekildeki çeviri (md.3/3)'de de yer almaktadır.

⁹ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.3/3)'de geçen “tam olarak korunması” (“are fully protected”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “tam olarak güvenceye alınması” şeklinde çevrilmiştir. Orijinal metne göre bu ibare, “güvenceye alınması” değil, “korunması” olmalıdır.

¹⁰ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.4/2)'de geçen “mevzuatın ve uygulamanın durumu” (“the position of its law and practice”) ibaresi, Türkçe

işlerlik kazandırılmış olduğu ya da işlerlik kazandırılmasının öngörüldüğü hususlarını açıklayacaktır.

3. Bu Sözleşmenin 3. Maddesinin kapsadığı istihdam ya da çalışma (türleri), bu Maddeye dayanılarak Sözleşmenin uygulanması kapsamı dışında bırakılmayacaktır.

Madde 5

1. Ekonomisi ve idari imkanları¹¹ yeterince gelişmemiş olan bir Üye, varsa ilgili işçi ve işveren örgütleriyle istişarede bulunduktan sonra, bu Sözleşmenin uygulama kapsamını başlangıç aşamasında sınırlayabilir.

2. Bu Maddenin 1. paragrafı hükmünden yararlanan her Üye, onay belgesine ekleyeceği beyanda, Sözleşme hükümlerinin uygulanacağı ekonomik faaliyet dallarını ya da işletme/(iş) türlerini belirtecektir.¹²

3. Bu Sözleşme hükümleri bir asgari standart olarak/(her halükarda) şu işler bakımından uygulanacaktır: madencilik ve maden çıkarımı; imalat; inşaat; elektrik, gaz ve su; temizlik hizmetleri; ulaştırma, depolama ve haberleşme; düzenli olarak ücretli işçi istihdam etmeyen ve yerel

---

resmi çeviride “mevzuatın durumu” şeklinde çevrilmekle metindeki “ve uygulamanın” ibaresi atlanmıştır. Basit gibi görünen ciddi bir hatadır; çünkü, Sözleşme normunda Taraf Devletler için sadece “mevzuatı” hakkında değil ve fakat “uygulanmasına” ilişkin olarak da bilgi sunması yükümlülüğünü öngörülmüştür.

¹¹ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.5/1)’de geçen “idari imkanları” (“*administrative facilities*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “idari yapısı” şeklinde ifade edilmiştir.

¹² “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.5/2)’de geçen “Sözleşme hükümlerinin uygulanacağı ekonomik faaliyet dallarını ya da işletme/(iş) türlerini belirtecektir” (“*shall specify, ... the branches of economic activity or types of undertakings to which it will apply the provisions of the Convention*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Sözleşme hükümlerinin uygulanacağı işyerlerini ya da ekonomik faaliyet dallarını belirtecektir” şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviride cümle içindeki “işletme türleri” (“*types of undertakings*”) ibaresinin “işyerleri” olarak çevrildiği görülmektedir. Söz konusu “*undertakings*” teriminin (md.5/3) ve (md.6) hükümlerinde de geçtiğini ve bunların resmi çevirisinde bu kez sırasıyla “işletme” ve “işyeri” sözcüklerinin kullanıldığını hatırlatalım. Kısacası, Sözleşmenin değişik maddelerinde yer verilen aynı terim, Türkçe resmi çeviride farklı sözcüklerle karşılanmıştır.

tüketim amacıyla üretim yapan küçük ölçekli aile işletmeleri hariç olmak üzere, ticari amaçlı üretimde bulunan tarım işletmeleri ve plantasyonlar.

4. Sözleşmenin uygulama kapsamını bu Madde uyarınca sınırlamış olan herhangi bir Üye:

- a)** Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. Maddesi uyarınca düzenleyecekleri raporlarda, Sözleşmenin uygulanma kapsamı dışında bırakılan faaliyet dallarında çocukların ve gençlerin çalışmalarına ya da istihdamlarına ilişkin genel durumu ve Sözleşme hükümlerinin daha geniş çapta uygulanmasına yönelik olarak kaydetmiş olabilecekleri gelişmeleri belirtecektir;
- b)** Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderecekleri bir beyan ile (Sözleşmenin) uygulama kapsamını her zaman resmi olarak genişletebileceklerdir.

Madde 6

Bu Sözleşme, çocuklar ve genç kişiler tarafından genel, mesleki ve teknik eğitim için okullarda yahut diğer eğitim kuruluşlarında yapılan işlere, ya da yetkili makamın, varsa ilgili işçi ve işveren örgütleriyle istişarede bulunarak belirlediği koşullara uygun şekilde, işletmelerde en az 14 yaşındaki kişiler tarafından yapılan ve

- a)** Esas/(öncelikli) olarak bir okulun ya da eğitim kuruluşunun sorumluluğundaki bir eğitim yahut öğretim kursunun,
- b)** Yetkili makam tarafından onaylanmış olup, büyük ölçüde ya da tamamen bir işletmede yürütülen bir eğitim programının; veya
- c)** Bir mesleğe yahut öğretime ilişkin seçim yapmayı kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmış bir rehberlik yahut yönlendirme programının

ayrılmaz bir parçasını teşkil eden işlere uygulanmaz.

Madde 7

1. Ulusal yasalar yahut (diğer/alt) düzenlemeler,¹³ 13 ila 15 yaşlarındaki kişilerin,

- a) Sağlıklarına ya da gelişmelerine zarar vermesi ihtimali bulunmayan; ve
- b) Okula devamlarına, yetkili makam tarafından onaylanmış mesleğe yöneltme yahut mesleki eğitim programlarına katılmalarına ya da ders/(eğitim) görmekten yararlanmaları imkanına hanel getirici/(zarar verici) türde olmayan,¹⁴

hafif işlerde istihdamlarına ya da çalışmalarına izin verebilir.

2. Ulusal yasalar yahut (diğer/alt) düzenlemeler, en az 15 yaşında olan ve fakat henüz zorunlu öğrenimlerini tamamlamamış bulunan kişilerin, bu Maddenin 1. paragrafının (a) ve (b) bentlerinde düzenlenen koşullara uygun/(gerekleri karşılayan) işlerde istihdamlarına yahut çalışmalarına da izin verebilir.

3. Yetkili makam, bu Maddenin 1. ve 2. paragrafları çerçevesinde izin verilmiş olabilecek istihdam yahut çalışma faaliyetlerini belirleyecek ve bu tür istihdamın ya da çalışmanın koşullarını ve çalışma sürelerini/(kaç saat çalışılacağını) belirleyecektir.

4. Bu Maddenin 1. ve 2. paragrafları dikkate alınmaksızın, Madde 2'nin 4. paragraf hükümlerinden yararlanmakta olan bir Üye, anılan yararlanma durumunu devam ettirdiği sürece, bu Maddenin 1. paragrafındaki "13 ila 15 yaşlarını" "12 ila 14 yaşları" şeklinde, ve bu Maddenin 2. paragrafındaki "15 yaşı" (ise) "14 yaş" şeklinde değiştirebilir.¹⁵

¹³ "Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973" (md.7/1)'de geçen "ulusal yasalar yahut (diğer/alt) düzenlemeler" ("*national laws or regulations*") ibaresi, Türkçe resmi çeviride "ulusal mevzuat" şeklinde çevrilmiştir. Aynı durum (md.7/2) ile (md.9/2 ve 9/3) hükümlerinin çevirisi bakımından da söz konusudur.

¹⁴ "Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973" (md.7/1,b)'de geçen "ders/(eğitim) görmekten yararlanmaları imkanına hanel getirici/(zarar verici) türde olmayan" ("*Not such as to prejudice... their capacity to benefit from the instruction received*") ibaresi, Türkçe resmi çeviride "derslerden yararlanmalarını engellemek koşuluyla" şeklinde ifade edilmiştir.

¹⁵ "Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973" (md.7/4)'te geçen ve yaşları gösteren ibareler tarafımızdan tırnak işareti içine alınmıştır.

Madde 8

1. Yetkili makam, varsa ilgili işçi ve işveren örgütleriyle istişarede bulunduktan sonra, bu Sözleşmenin 2. Maddesinin öngördüğü istihdam ya da çalışma yasaklamalarına, sanatsal faaliyetlere katılma gibi amaçlar için, münferit çalışma izinleri vermek suretiyle istisnalar getirilmesine cevaz verebilir.

2. Bu şekilde verilecek izinler, cevaz verilen/(izne konu) istihdam ya da çalışmanın koşullarını belirleyecek ve süresini/(çalışma saatleri sayısını) sınırlayacaktır.

Madde 9

1. Yetkili makam, bu Sözleşme hükümlerinin etkin bir biçimde uygulanmasını temin etmek için, uygun nitelikteki yaptırımlar/(ceza hükümleri) dahil olmak üzere, gerekli tüm önlemleri alacaktır.

2. Ulusal yasalar ya da (diğer/alt) düzenlemeler yahut yetkili makam, Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin hükümlere uyulmasından sorumlu kişileri tanımlayacaktır.

3. Ulusal yasalar ya da (diğer/alt) düzenlemeler yahut yetkili makam, işverenin muhafaza edeceği ve hazır bulunduracağı kayıt defterlerini ya da diğer belgeleri tespit edecektir; bu kayıt defterleri ya da belgeler, işverenin istihdam ettiği yahut kendisi için çalışan ve yaşları 18'den küçük olan kişilerin adlarını ve, mümkün olduğu takdirde usulünce tasdik edilmiş bulunan, yaşlarını yahut doğum tarihlerini içerecektir.

Madde 10

1. İşbu Sözleşme, 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini, 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesini, 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesini, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesini ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı

Maden İşleri) Sözleşmesini, bu Maddede öngörülen koşullar dahilinde tadil eder.

2. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesini ya da 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesini başka/(yeni) onaylamalara kapatmayacaktır.

3. 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesi, 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesi ve 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesi başka/(yeni) onaylamalara, anılan bu sözleşmelere taraf Devletlerin tümü, işbu Sözleşmeyi onaylamak suretiyle ya da Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletecekleri bir beyan ile anılan sözleşmelerin onaya kapatılmasına rızalarını belirttikleri tarihte, kapatılacaktır.¹⁶

4. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi koşuluyla ve yürürlüğe gireceği tarihte olmak kaydıyla, işbu Sözleşme yükümlülükleri:

a) 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, ve işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 2. Maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmiş olduğu takdirde halinde, anılan/(1937 tarihli) Sözleşme kendiliğinden/*ipso jure* derhal yürürlükten kalkacaktır,

b) 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesinde tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin olarak anılan/(1932 tarihli) Sözleşmeye taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, anılan/(1932 tarihli) Sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkacaktır,

c) 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesinde (Düzeltilmiş) tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin

¹⁶ “**Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973**” (md.10/3) hükmünün Türkçe resmi çevirisi şöyledir: “1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesine; 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesine; 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesine ve 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesine taraf bütün ülkeler, bu sözleşmelerin onaya kapatılmasına, bu sözleşmeyi onaylamak suretiyle ya da Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletecekleri bir beyan ile muvafakat ettiklerinde bu sözleşmeler onaylara kapanırlar.”

olarak anılan/(1937 tarihli) Sözleşmeye taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, ve işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 2. Maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmiş olduğu takdirde, anılan/(1937 tarihli) Sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkacaktır,

d) Deniz işlerinde istihdam bakımından, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, ve işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 2. Maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmiş olduğu takdirde yahut bu Üyenin işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 3. Maddesinin deniz işlerindeki istihdama uygulandığını belirtmesi halinde, anılan/(1936 tarihli) Sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkacaktır,

e) Deniz balıkçılığında istihdama ilişkin olarak, 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesine taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, ve işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 2. Maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmiş olduğu takdirde yahut bu Üyenin işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 3. Maddesinin deniz balıkçılığında istihdama uygulandığını belirtmesi halinde, anılan/(1959 tarihli) Sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkacaktır,

f) 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesine taraf olan bir Üye tarafından kabul edildiği zaman, ve anılan/(1965 tarihli) o Sözleşme uyarınca belirlenen yaştan daha az olmayan bir asgari yaş işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 2. Maddesi uyarınca belirlenmiş olduğu takdirde ya da Üyenin işbu/(1973 tarihli) Sözleşmenin 3. Maddesi gereğince bu yaş sınırının yeraltı maden ocaklarında istihdama da uygulandığını belirtmesi halinde, anılan/(1965 tarihli) Sözleşme kendiliğinden ve derhal yürürlükten kalkacaktır.

5. İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi koşuluyla ve yürürlüğe gireceği tarihte olmak kaydıyla, işbu Sözleşme yükümlülüklerinin kabulü:

a) 12. Maddesi uyarınca 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesinin yürürlükten kalkması,

b) Tarıma ilişkin olarak, 9. Maddesi uyarınca 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesinin yürürlükten kalkması,

c) Deniz işlerinde istihdama ilişkin olarak, 10. Maddesi uyarınca 1920 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesinin, ve 12. Maddesi uyarınca 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesinin yürürlükten kalkması sonucunu doğuracaktır

Madde 11

Bu Sözleşmenin resmi onay belgeleri,¹⁷ tescil edilmesi/(sicile kaydedilmesi) için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletilecektir.

Madde 12

1. Bu Sözleşme sadece, onay belgeleri Genel Müdür tarafından tescil edilmiş bulunan Uluslararası Çalışma Örgütü Üyeleri bakımından bağlayıcı olacaktır.

2. Bu Sözleşme, iki Üyenin onay belgelerinin Genel Müdür tarafından tescil edilmiş olduğu tarihten on-iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

3. Bunun/(yürürlüğe girmesinin) ardından,¹⁸ bu Sözleşme onaylayan herhangi bir Üye bakımından, kendi onay belgesinin tescil edilmiş olduğu tarihten on-iki ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 13

1. Bu Sözleşmeyi onaylamış bulunan bir Üye, Sözleşmenin ilk yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıllık bir sürenin bitmesinden sonra, tescil edilmesi için Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne iletilecek bir işlemde bulunmak suretiyle, işbu Sözleşmeyle bağlı

---

¹⁷ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.11)’de geçen “Bu Sözleşmenin resmi/(usulüne uygun) onay belgeleri” (“*The formal ratifications of this Convention*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “Bu sözleşmenin kesin onay belgeleri” şeklinde ifade edilmiştir. Bu çevirideki “kesin” sözcüğü isabetli gözükmemektedir.

¹⁸ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.12/3)’ün başında geçen “Bunun/(yürürlüğe girmesinin) ardından” (“*Thereafter*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride atlanmıştır.

oluşunu feshedebilir. Böyle bir fesih, feshin tescil tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe yürürlük/işlerlik kazanmayacaktır.¹⁹

2. Bu Sözleşmeyi onaylamış bulunan ve bir üstteki paragrafta anılan on yıllık sürenin bitmesinin ardından bir yıl içinde²⁰ bu Maddede öngörülen fesih hakkını kullanmayan her Üye, bir başka/(yeniden) on yıllık süre için hukuken bağlı duruma gelecektir ve, bundan sonra, bu Sözleşmeyle bağlı oluşunu her on yıllık dönemin bitiminde bu Maddede öngörülen hükümler çerçevesinde feshedebilir.

Madde 14

1. Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Uluslararası Çalışma Örgütünün bütün üyelerine, Örgüt Üyeleri tarafından kendisine iletilmiş bütün onaylamaların ve fesihlerin tescil edildiğine dair bildirimde bulunacaktır.

2. Genel Müdür, kendisine iletilen ikinci onay belgesinin tescil edildiğine dair Örgüt Üyelerine bildirimde bulunurken, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında Örgüt Üyelerinin dikkatini çekecektir.

Madde 15

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki Maddelerin hükümlerine uygun olarak tescil etmiş bulunduğu bütün onaylamalara ve fesih işlemlerine ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Şartı Madde

---

¹⁹ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.13/1)’in ikinci cümlesi “Böyle bir fesih, feshin tescil tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe yürürlük/işlerlik kazanmayacaktır” (“*Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered*”) hükmü, Türkçe resmi çeviride “Fesih, kayıt tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olur” şeklinde ifade edilmiştir.

²⁰ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.13/2)’de geçen “on yıllık sürenin bitmesinin ardından bir yıl içinde” (“*within the year following the expiration of the period of ten years*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl süresince” şeklinde çevrilmiştir; doğrusu “süresince” değil “içinde” olmalıdır.

102 uyarınca tescil edilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iletilecektir.²¹

Madde 16

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu, gerekli görebileceği her zaman bu Sözleşmenin uygulanması hakkındaki bir raporu Genel Konferansa sunacaktır ve bu Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi meselesinin Konferans gündemine alınmasının arzuya şayan/(gerekli) olup olmadığı hususunu inceleyecektir.²²

Madde 17

1. Konferans işbu Sözleşmeyi tamamen ya da kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul ettiği ve yeni Sözleşme de aksini öngörmediği takdirde:

- a) Değişiklik yapan yeni Sözleşmenin bir Üye tarafından onaylanması, yukarıdaki 13. Madde hükümleri dikkate alınmaksızın,²³ değişiklik yapan Sözleşmenin yürürlüğe girmesi

²¹ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.15)’de göndermesi yapılan “Birleşmiş Milletler Şartı” (md.102) hükmü şöyledir:

“Madde 102

1. İşbu Şartın yürürlüğe girmesinden sonra Birleşmiş Milletlerin herhangi bir Üyesi tarafından akdedilen her anlaşma ya da uluslararası anlaşma, mümkün olan en kısa zamanda Sekreterliğe tescil edilecek ve Sekreterlikçe yayınlanacaktır.

2. İşbu Maddenin birinci paragrafı hükümlerine uygun olarak tescil edilmemiş olan bu tür herhangi bir anlaşma ya da uluslararası anlaşmanın taraflarından hiçbiri, Birleşmiş Milletlerin herhangi bir organı önünde anılan anlaşma ya da anlaşmayı ileri süremez.”

²² “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.16)’da geçen “bu Sözleşmenin tamamen veya kısmen değiştirilmesi meselesinin Konferans gündemine alınmasının arzuya şayan/(gerekli) olup olmadığı hususunu inceleyecektir” (“*shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verir” şeklinde çevrilmiştir.

²³ “Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973” (md.17/1)’in (a) bendinde geçen “yukarıdaki 13. Madde hükümleri dikkate alınmaksızın” (“*notwithstanding the provisions of*

koşuluyla ve yürürlüğe gireceği tarihte, işbu Sözleşmenin kendiliğinden/*(ipso jure)* derhal feshi sonucunu doğuracaktır.

b) Değişiklik yapan yeni Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işbu Sözleşmenin Üyeler tarafından onaylanmaya açık bulundurulması sona erecektir.

2. İşbu Sözleşmeyi onaylayan ve fakat değişiklik yapan Sözleşmeyi onaylamamış bulunan Üyeler bakımından işbu Sözleşme, her halükarda mevcut biçim ve içeriği ile yürürlükte kalmaya devam edecektir.²⁴

Madde 18

Bu Sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri eşit derecede geçerlidir.²⁵

Article 13 above) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “yukarıdaki 16. Madde dikkate alınmaksızın” şeklinde çevrilmiştir. Şüphe yok ki, vahim bir hata var; doğrusu “Madde 13” olması gereken gönderme “Madde 16” şeklinde yazılmıştır. Ancak ciddiyetsizliği artıran unsur, Resmi Gazetede yayınlanan Türkçe resmi çevirinin hemen ardından verilen İngilizce metinde aynı ibarenin “*notwithstanding the provisions of Article 3 above*” şeklinde yazılmış olmasıdır; yani İngilizce orijinal metindeki “*Article 13*”, Resmi Gazetede verilen İngilizce metinde de hatalı olarak “*Article 3*” olarak geçmektedir. Buna göre: **1)** (md.17/1)’in Türkçe resmi çevirisindeki “*Madde 16*” ibaresi yanlıştır; **2)** Resmi Türkçe resmi çevirisindeki hatalı “*Madde 16*” ibaresi, Resmi Gazetede yer verilen bu Sözleşmenin İngilizce metinde geçen “*Article 3*”e uygun değildir; **3)** Resmi Gazetede İngilizce metinde geçen “*Article 3*”, Sözleşmenin orijinal İngilizce metnindeki “*Article 13*”e göre yanlıştır; **4)** Sözleşmelerin Türkçe resmi çevirilerini, hiçbir denetimden geçirmeksizin ve hiç olmazsa dipnotlarında olsun hatalı çeviriler konusunda uyarı ya da açıklamalar getirmeksizin, olduğu gibi alarak derleme yapanlar da yanlış çeviri/bilgi dolaşımına/yaygınlaşmasına gerekli özeni göstermeyerek vesile olmaktadır.

²⁴ “**Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973**” (md.17/2)’nin “İşbu Sözleşmeyi onaylayan ve fakat değişiklik yapan Sözleşmeyi onaylamamış bulunan Üyeler bakımından işbu Sözleşme, her halükarda mevcut biçim ve içeriği ile yürürlükte kalmaya devam edecektir” (“*This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention*”) hükmü, Türkçe resmi çeviride “Bu Sözleşme, onu onaylayıp da değiştirici sözleşmeyi onaylamamış bulunan üyeler için, herhalde şimdiki şekil ve içeriğiyle geçerli olmakta devam eder” şeklinde çevrilmiştir.

---

²⁵ “**Asgari Yaş Sözleşmesi, 1973**” (md.18)’de geçen “eşit derecede geçerlidir” (“*are equally authoritative*”) ibaresi, Türkçe resmi çeviride “aynı şekilde geçerlidir” şeklinde çevrilmiştir.